

Børne- og Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 25
1220 København K

Høringssvar fra De Anbragtes Vilkår

Lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge (LBOS)

Lov om ændring af lov om folkeskolen, lov om socialservice, lov om socialtilsyn og lov om velfærdsaftaler

De Anbragtes Vilkår har den 30. marts 2023 modtaget høring over udkast til forslag til Lov om behandlings- og specialundervisningstilbud til børn og unge samt lov om ændring af lov om folkeskolen, lov om socialservice, lov om socialtilsyn og lov om velfærdsaftaler. De Anbragtes Vilkår vil indledningsvis gerne takke for muligheden for at afgive høringssvar til den kommende lov og ændringer i de berørte love.

De Anbragtes Vilkår ønsker et skolesystem som er elevcentreret, som møder børn og unge der er anbragte med positive forventninger og kan forstå deres udfordringer ind i den kontekst de befinder sig i. De Anbragtes Vilkår mener, at skolegang og behandling skal skilles ad, så skolegangen ikke trænges i baggrunden. At gå i skole og være elev opleves af mange anbragte børn og unge som et frirum, og oplevelsen af at være en del af et skolefællesskab skaber trivsel. Fra forskningen ved vi, at uddannelse er en af de mest centrale beskyttelsesfaktorer for anbragte børn og unge. Derfor skal de tilbydes undervisning af høj kvalitet som følger gældende lovgivning.

De Anbragtes Vilkår finder det positivt at:

- myndighedsansvaret for skolernes samlede indhold og kvalitet præciseres og reguleres
- krav om godkendelse og brug af en standardiseret kvalitetsaftale bliver en forudsætning for henvisning
- tilsynsforpligtelsen skærpes
- skolerne kommer til at indgå på lige fod med øvrige folkeskoletilbud i den stedlige kommune
- der stilles krav om samarbejde med det lokale skolevæsen

Men samtidig er De Anbragtes Vilkår bekymrede for en række forhold i lovforslagene, som De Anbragtes Vilkår bl.a. mener vil rykke fokus fra skoleområdet til et mere behandlingsorienteret paradigme.

De Anbragtes Vilkår har samlet de centrale bemærkninger i en række hovedoverskrifter, som gennemgås i det følgende.

Vægtning mellem specialundervisning og behandling

De Anbragtes Vilkår finder det positivt, at der med loven sker et navneskifte væk fra dagbehandling, men undrer sig over, at navnet ændres til "Behandlings- og specialundervisningstilbud". Hovedformålet i den politiske aftale fra marts 2022 er at få styrket undervisningen for anbragte og udsatte børn og unge. Hvis intentionen med den politiske aftale er at styrke kvaliteten af undervisningen, så disse elevgrupper modtager den undervisning, de har krav på, så de får et bedre grundlag for at gennemføre en ungdomsuddannelse, mener De Anbragtes Vilkår, at navnet på disse tilbud tydeligt bør signalere, at der først og fremmest er tale om et skoletilbud. Behandlings- og specialundervisningstilbuddene (BOS-tilbud) skal jfr. udkastet til loven (omtalt LBOS) indgå på lige fod med øvrige folkeskoletilbud i kommunen. Derfor spiller navnet på tilbuddene også en rolle i forhold til at tydeliggøre dette.

De Anbragtes Vilkår ønsker at påpege, at socialpædagogisk støtte og behandling ikke bør prioriteres højere end specialundervisning. Elevgruppen har ret til den samme specialundervisning, som elever i øvrige specialundervisningstilbud, og tilbuddene er underlagt samme regler på skoledelen som øvrige specialundervisningstilbud. De Anbragtes Vilkår ser derfor helst at begrebet behandling fjernes fra skoletilbuddet. Hvis dette ikke kan lade sig gøre foreslår De Anbragtes Vilkår, at navnet ændres til specialundervisnings- og behandlingstilbud.

Socialpædagogiske indsatser kan understøtte elevernes skolegang og trivsel - både på døgninstitutioner og opholdssteder samt BOS-tilbud, men der skal først og fremmest være fokus på skolegang, et godt læringsmiljø og faglig udvikling. Tilbud som er organiseret med udgangspunkt i den sociale behandlingsdel, risikerer at sygeliggøre eleverne i deres egen selvforståelse og i personalets og trænge skolefokus i baggrunden.

Størstedelen af de interne skoler på døgninstitutioner eller opholdssteder har i dag både elever som bor på stedet og elever som er dagelever (kombineret institution). De Anbragtes Vilkår er bekymrede for, at der på den baggrund foregår indsatser på disse skoler, som kaldes behandling og socialpædagogisk støtte uden at det tydeliggøres at det foregår, og hvad disse indsatser dækker over. Nogle interne skoler på døgninstitutioner og opholdssteder kalder sig behandlingshjem eller lignende og nogle tilbyder en form for dagbehandling. Behandling og socialpædagogisk støtte som foregår på disse skoler, kommer ikke til at blive reguleret eller ført tilsyn med, da denne form for kombineret institution ikke kommer til at høre under den nye lov (LBOS). Samtidig beskæftiger socialtilsynet sig ikke med skoledelen – og behandling som foregår i regi af skoledelen. Man risikerer derfor en gråzone, hvor visse aktiviteter på skolerne bliver uklare, grænsen mellem undervisning og behandling bliver flydende, og at undervisningstimer reelt ender med at blive brugt til andre aktiviteter, som ikke relaterer sig til elevernes læringsproces og faglige udvikling. Eleverne skal vide hvornår de går i skole, og hvornår de fx laver aktiviteter der relaterer sig til deres fritid eller bodel. Det sker ikke altid som forholdene er nu.

Tilbage til almenområdet

De Anbragtes Vilkår mener generelt også at elevens mulighed for at få undervisning med støtte i folkeskolen eller i et alternativt specialundervisningstilbud bør prioriteres, og at der løbende sker en opfølgning på elevens udvikling, så eleven ikke bliver i en interne skole længere end højest nødvendigt. Fra samtaler med elever på interne skoler hører vi blandt dem et ønske om at komme tilbage til almindelige folkeskoler. Det gælder særligt elever i udskolingen, som er bevidste om, at skolegang på en intern skole kan besværliggøre muligheden for at få en afgangseksamen.

I den forbindelse vil De Anbragtes Vilkår påpege, at det er afgørende, at både anbragte og udsatte børn og unge mødes af positive forventninger i skolen, samtidig med at de mødes med en forståelse for den situation de befinder sig i - herunder en forståelse for de faglige og sociale udfordringer det kan medføre.

Pædagogisk støtte og behandling

Den nye lov kommer til at gælde for tilbud, som både tilbyder specialundervisning og som yder pædagogisk støtte og behandling efter lov om social service.

De Anbragtes Vilkår opfordrer til, at § 4, stk. 2 nr. 5 vedr. "ydelser" og § 5 stk. 2, nr. 4 vedr. "metoder" uddybes i en kommende bekendtgørelse, så det tydeligt kommer til at fremgå, hvilke behandlingsmetoder/ydelser der tilbydes på tilbuddet, hvad indholdet i behandlingen er, hvordan behandlingen tilrettelægges og hvilke kompetencer tilbuddets personale har for at kunne tilbyde pågældende behandling. Den samme uddybning bør også gælde for pædagogisk støtte. Der er behov for at tydeliggøre, hvordan både pædagogisk støtte og behandling støtter op om elevens skolegang, så formålet med indsatserne tydeliggøres.

Derudover ønsker De Anbragtes Vilkår i en kommende bekendtgørelse en præcisering af, hvad forskellen er mellem pædagogisk støtte og behandling og de forskellige former for specialpædagogisk bistand (Jfr. BEK nr. 693).

De Anbragtes Vilkår ser desværre ikke, at der lægges op til at præcisere hvad der menes med dagbehandling i servicelovens §52, stk. 3.

Kvalitetsaftaler

De Anbragtes Vilkår finder det positivt, at der både skal indgås kvalitetsaftaler om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand samt aftale for selve BOS-tilbuddene, og at kommunerne forpligtes til at anvende en fælles skabelon som skal danne baggrund for kvalitetsvurdering og godkendelse af specialundervisningstilbuddene. De Anbragtes Vilkår ser det i denne forbindelse som vigtigt, at repræsentanter for de forskellige parter bliver inddraget i udformningen af skabelonen. Skabelonen skal både kunne rumme tilbuddenes forskellighed, men samtidig være så tilstrækkeligt konkret, fx i forhold til personalets kompetencer, at den kan bruges til at sikre undervisning af høj kvalitet. Der skal samtidig opmærksomhed på, hvordan kvalitetsaftalerne bliver implementeret ude på tilbuddene og i kommunerne.

For at styrke undervisningen og hele skoledelen anbefaler De Anbragtes Vilkår imidlertid også at følgende indgår som temaer i kvalitetsaftalen for specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand:

- inddragelse af eleven og forældre/værge/anbringelsessted
- præcisering af målgruppen for specialundervisningen

Samarbejde med den stedlige kommunes øvrige skolevæsen

I det forpligtende samarbejde med det lokale skolevæsen gør De Anbragtes Vilkår opmærksom på, at der skal være tale om en gensidig forpligtelse mellem kommunernes skoletilbud, så BOS-tilbuddene ikke afvises af andre skoletilbud, når de ønsker at samarbejde. I De Anbragtes Vilkår hører vi eksempler på, at lokale folkeskoler ikke ønsker et samarbejde, eller kun ønsker at samarbejde i meget begrænset omfang. Det går ud over eleverne på BOS-tilbuddene, som på denne måde mister en mulighed for at få en tilknytning til en almen skole. En sådan tilknytning vil kunne lette overgangen for de elever, som skal skifte fra et BOS-tilbud til et andet skoletilbud. Derudover risikerer man, at den faglige sparring på tværs af skolerne forringes.

Elever som fylder 18 år i løbet af skoleåret

De Anbragtes Vilkår mener at det bør være en ret for elever der er henvist til et BOS-tilbud, at kunne fortsætte i tilbuddet resten af skoleåret, selvom de fylder 18 år i løbet af skoleåret. Det bør således ikke være et krav, at der kan opnås enighed i kommunen, for at eleven kan fortsætte.

Unge anbragt på sikrede døgninstitutioner

De Anbragtes Vilkår finder det positivt, at der kommer fokus på skolegangen på de sikrede døgninstitutioner, og at det både gælder unge med behov for specialundervisning og unge uden dette behov. Alle børn og unge har ret til at gå i skole og få den nødvendige viden, som gør det muligt at videreuddanne sig efter folkeskolen. De Anbragtes Vilkår oplever desværre, at rammerne for disse rettigheder på sikrede institutioner, er for dårlige. Det gælder fx muligheden for at få undervisning i fuld fagrække, som er en forudsætning for at komme videre i uddannelsessystemet. De Anbragtes Vilkår indstiller derfor til, at der i bekendtgørelsen fortsat stilles krav om fuld fagrække på de sikrede institutioner, selvom der oprettes målrettede forløb på 8 uger. Formålet må være, at forløbene tilrettelægges ud fra den enkelte elevs behov og faglige forudsætninger.

Generelt ser De Anbragtes Vilkår med stor bekymring på, at der fortsat er interne skoler, som ikke tilbyder fuld fagrække.

Sproglige bemærkninger

For at understrege at der er tale om skolegang og undervisning foreslår De Anbragtes Vilkår, at ordene "børn og unge" erstattes af ordet "elev". Ordet "elev" anvendes både i folkeskoleloven og i BEK nr. 693 vedr. specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, og bør derfor også anvendes i den nye lov.

I udkastet til Barnets lov lægges der op til at ændre betegnelserne "opholdssteder" og "døgninstitutioner" til "børne- og ungehjem". De Anbragtes Vilkår opfordrer til at anvende samme betegnelse i LBOS, så der sker en sproglig ensretning på tværs af de forskellige love og bekendtgørelser.

De Anbragtes Vilkår opfordrer derudover til, at man i loven og i lovens bemærkninger generelt er opmærksom på at undgå stigmatiserende sprogbrug som fx "udsatte børn og unge", "de allermest udfordrede", "meget sårbar og udsat gruppe" etc. Elevernes udfordringer skal ses i lyset af den kontekst og de sociale relationer eleverne både tidligere og nu indgår i. Barnets lov har en ambition om at opdatere sprogbruken på området og afskaffe stigmatiserende ord og begreber. Dette er noget, som De Anbragtes Vilkår hilsner velkommen. De Anbragtes Vilkår opfordrer derfor til, at sprogbruget og ord i den kommende lov og bekendtgørelse på samme måde opdateres, så der skabes en sammenhæng på tværs af ressortområder.

Med venlig hilsen

David Adrian Pedersen
(Forperson)

Camilla M. Kronborg
Sekretariatsleder